

Meditace

PODÍL BLAHOŠLAVENÉ PANNY MARIE NA DÍLE VYKOUPENÍ

Mezinárodní exercicie Mariánského kněžského hnutí, Collevalenza 21.–27. 6. 2020

ÚVOD

Cílem meditace o úloze Panny Marie jako Prostřednice, Spoluvykupitelky a Přímlyvkyně na základě koncilních dokumentů, spisů svatých a papežů v celé historii církve bude představit naukový pohled na společné dílo vykoupení Panny Marie a jejího Syna Ježíše. Mohlo by se zdát, že to, co zatím nebylo prohlášeno církví jako dogma, by nemělo být ani vyučováno a přijímáno jako součást katolické nauky. Dokonce se stalo, že názory některých teologů na toto téma šířily jen zmatek a následně značně snižovaly důvěryhodnost této nauky.

II. vatikánský koncil ve své dogmatické konstituci *Lumen Gentium* uvádí: „*Blahoslavená Panna byla od věčnosti, spolu s vtělením Božího Slova, předurčena za Matku Boží a z rozhodnutí Boží prozřetelnosti byla zde na zemi vznešenou Matkou božského Vykupitele, jedinečným způsobem nad jiné velkodušnou společnicí a pokornou služebnicí Pána. Tím, že Krista počala, zrodila, živila, obětovala v chrámu Otcí a trpěla se svým Synem umírajícím na kříži, zcela zvláštním způsobem spolupracovala na díle Spasitele poslušností, vírou, nadějí a vroucí láskou pro obnovení nadpřirozeného života duší. Proto se stala naší matkou v řádu milosti.*“ (LG, 61)

„*Mariino mateřství v plánu milosti trvá neustále od okamžiku souhlasu, který s vírou vyjádřila při zvěstování a bez váhání zachovala pod křížem, až do věčného dovršení spásy všech vyvolených. I když byla vzata do nebe, neopustila tento spasitelný úkol, ale nadále nám získává dary věčné spásy svými mnohonásobnými přímlyvkami. Ve své mateřské lásce se stará o bratry svého Syna, kteří dosud putují na zemi a ocitají se v nebezpečích a nesnázích, dokud nebudou uvedeni do blažené vlasti.*“ (LG, 62)

Ačkoliv termín „Spoluvykoupení“ není v koncilních textech uveden, pojem toho, co to znamená, je jasně daný: Matka trpí se Synem a zcela mimořádným způsobem s ním spolupracuje na díle vykoupení tím, že se stává Matkou v řádu milosti, a tak se stává naší Matkou, Matkou božského života, kterého se nám dostalo při křtu.

A) CITACE Z MODRÉ KNIHY

Některá poselství v knize *Kněžím, přemilým synům Panny Marie* mluví o Panně Marii jako o Spoluvykupitelce:

1) „*I Ježíš chtěl obětovat Otcí všechno své utrpení mým prostřednictvím a se mnou. Tím, že jsem svého Syna dobrovolně obětovala Otcí, stala jsem se pravou **Spoluvykupitelkou**.*“ (1. dubna 1974)

2) „*Děti, nechte se přetvořit mým mocným působením Matky, Prostřednice všech milostí a **Spoluvykupitelky**. Nebojte se, neboť jsem se utekla do pouště vašeho srdce a tam si zřídila svůj trvalý příbytek.*“ (14. června 1980)

3) „*Já jsem pro vás dokonalým vzorem vaší spolupráce na vykupitelském díle, které dokonal můj Syn. Skutečně jsem byla jako Ježíšova Matka až docela uvnitř jím zapojena do jeho vykoupení. Moje přítomnost pod křížem vám říká, jak můj Syn chtěl Matku dokonale spojit se svou velkou bolestí ve chvílích svého utrpení a své smrti za vás. Jestliže byl kříž jeho popravčím nástrojem, bolest mého Neposkrvněného Srdce byla oltářem, na němž můj Syn přinesl Otcí oběť nové a věčné úmluvy. Jako Matka církve byla jsem Ježíšem co nejvnitřněji zapojena také do dokončení jeho vykoupení, které se děje v průběhu dějin, aby byla všem lidem*

nabídnuta možnost dosáhnout oné spásy, kterou on vám získal ve chvíli své krvavé oběti. Tak čím více lidí dosahuje spásy, tím více se uskutečňuje mistrovské dílo jeho božské lásky. Mou mateřskou úlohou je všemi způsoby pomáhat všem svým dětem dosáhnout spásy; i dnes je mým úkolem zcela zvláštním způsobem spolupracovat na vykoupení, které vykonal můj Syn Ježíš. Všem se stane zjevnou moje úloha pravé Matky a **Spoluvykupitelky**.“ (13. července 1980)

4) „Ježíš chtěl, aby jeho Matka mohla v každém okamžiku jeho oběti s ním trpět a s ním se obětovat. Proto jsem se stala jeho spolupracovnicí v jeho vykupitelském díle – opravdovou **Spoluvykupitelkou** – a jsem především Matkou Ježíše jako Kněze.“ (5. července 1984)

5) „V tom jsem vám byla já, vaše nebeská Matka, příkladem a vzorem pro svou dokonalou spolupráci na utrpení Syna, takže jsem se svou mateřskou bolestí stala první spolupracovnicí na jeho Díle. Stala jsem se opravdovou **Spoluvykupitelkou** a nyní se mohu nabídnout každému z vás za příklad, jak obětovat své osobní utrpení Pánu a pomáhat tak všem kráčet po cestě dobra a spásy [...] Neboť toto je moje poslání Matky a **Spoluvykupitelky**: shromáždit každou kapku vašeho utrpení, přeměnit ji ve vzácný dar lásky a zadostučinění a přinést ji denně jako oběť Boží Spravedlnosti.“ (15. září 1986)

6) „Přemilí synové, dnes vás připojuji k veliké bolesti vaší Neposkrvněné Matky. Jste dětmi mé obzvláštní mateřské obliby. Vybrala jsem vás, abyste byli členy mého vítězného šiku. Jste významnou částí mého plánu Prostřednice a **Spoluvykupitelky**. Můj Syn Ježíš mě chtěl mít pod křížem, aby můj neposkrvněný bol připojil ke svým božským mukám. Chtěl spojit mé lidské utrpení se svým a intimně mne připojil k tajemství svého vykoupení. Tak mě povolal stát se opravdovou **Spoluvykupitelkou**.“ (15. září 1990)

B) POSLEDNÍ PAPEŽOVÉ K MARIINU SPOLUVYKUPITELSTVÍ

Téma nadnesené papežem Františkem

12. prosince 2019, o svátku Panny Marie Guadalupské, papež František ve své homilii řekl:

„Učedník, věrný svému Mistrovi, který je jejím synem, jediným Vykupitelem. Nikdy svého Syna nechtěla o nic připravit. Nikdy se nepředstavila jako spoluvykupitelka, spíše jako učednice [...] Pokud nám toto někdo řekne, nebo to bude chtít vyhlásit jako dogma, je to pošetilost.“

Profesor Mark Miravalle, který je mariologem a prezidentem *Vox Populi Mariae Mediatrici*, katolického hnutí propagujícího pojem Panny Marie jako Prostřednice a Spoluvykupitelky, den po prohlášení Svatého otce napsal:

„Náš Svatý otec naprosto správně tvrdí, že Maria se nikdy »nepředstavila« jako »spoluvykupitelka«, a to ani v kontextu Zvěstování, ani v historických událostech v Guadalupe, které byly předmětem jeho homilie. To však samo o sobě nezpochybnuje doktrinní legitimitu titulu společného vykoupení, když je používáno s jeho správným významem, odkazujíc se na jedinečnou účast Marie na historickém vykoupení uskutečněném Ježíšem Kristem, jediným božským Vykupitelem. Svatý otec má pravdu, když říká, že »Nikdy nechtěla svého Syna o nic připravit.« Naštěstí když papež sv. Jan Pavel II. (a před ním i papež Pius XI.) opakovaně používali titul »Spoluvykupitelka« pro Pannu Marii, také se nesnažili Ježíše o něco připravit a přiřknout to Marii, ale spíše rozpoznat Mariinu jedinečnou spolupráci na Kristově vykupitelském díle. Spoluvykupitelka, jako titul Panny Marie, je součástí církevní tradice od 14. století a byl správně používán k označení spolupráce Panny Marie při vykoupení jak papeži, světci, mystiky, biskupy, kněžími, teology, tak i věrným Božím lidem, včetně mnohých svatých, např.: sv. Pius z Pietrelciny, sv. Maximilián Kolbe, sv. Terezie Benedikta od Kříže, sv. Josemaría Escrivá, sv. Terezie z Kalkaty a papež sv. Jan Pavel II.“

Tato prohlášení, která papež František učinil ve dvou různých homiliích, lze také na jedné straně chápat v pozitivním smyslu, zejména jako odpověď těm, kdo chtějí propagovat ženu přehnaným způsobem, když chtějí ženám dát možnost přijmout svátost kněžského svěcení, což je teologicky zcela nesprávné. Svatý otec František zde říká: „(Ježíš) Ji nejmenoval »ministryní«, ani jí nedal »pověřovací titul«.“ Ale na druhé stra-

ně můžeme říci, že papež František vyjádřil svůj osobní názor, když tvrdí, že: „*Panna Maria nikdy neřekla: Jsem Matka, pohleďte na mne, budu Matkou Královnou.*“

Především můžeme se souhlasem církve potvrdit, že Nejsvětější Panna Maria je Královnou, protože se podílí na Království svého Syna, což je podrobně vysvětleno v encyklice s názvem *Ad Caeli Reginam* z 11. října 1954, jejímž autorem je Františkův předchůdce, Eugenio Pacelli, papež Pius XII.

V této encyklice jsou uvedeny historicko-teologické důvody, pro které byla blahoslavená Panna Maria prohlášena Královnou nebe a země. Můžeme též připomenout, že církev ve své tradici věnuje tři antifony o Matce Páně, kde je označována titulem královna: *Salve Regina* (11. stol.), *Regina Coeli* (10. stol.), *Ave Regina Coelorum* (12. stol.). Loretánské litanie, sahající až do šestnáctého století, nazývají Madonu Královnou třináctkrát. A to jako: Královnu andělů, patriarchů, proroků, apoštolů, mučedníků, vyznavačů, panen, všech svatých, počatou bez poskvrny hříchu dědičného, nanebevzatou, posvátného růžence, rodin a Královnou míru. Všechny tyto tituly byly připisovány Panně Marii v celé historii církve, zvláště když se církev ocitla v obtížných situacích. Církev tak mohla cítit blízkost Matky Páně jako Matky i jako Paní a Královnou.

Panna Marie je navíc uctívána jako královna na některých územích, která jí byla zasvěcena. Například ve Svaté zemi si ji římskokatolický patriarchát v Jeruzalémě vybral za patronku s titulem „*Maria, Královna Svaté země.*“

Velmi zřetelným hlediskem, které vyvěrá z těchto dvou homilií papeže Františka, je to, že aniž bychom ztratili respekt vůči papeži, aniž bychom vynechali svou synovskou modlitbu za něj, aniž bychom zradili druhý bod našeho závazku MKH (úcta k papeži), musíme použít dar rozlišování duchů, abychom rozlišili, co je ve výročí Svatého otce doktrinní-učitelské a co je jeho osobní názor.

Slova papeže Benedikta XVI. o Mariině spoluvykupitelství

Není to jen papež František, který vidí obtíž v hlásání blahoslavené Panny Marie jako Spoluvykupitelky.

Také papež Benedikt XVI. v rozhovoru s Petrem Seewaldem v roce 2000, který byl později publikován pod názvem *Bůh a svět*, řekl: „Označení »Spoluvykupitelka« se příliš liší od jazyka Písma a Otců, a proto způsobuje nedorozumění. Všechno pochází od Něho [Krista], jak nám říká list Efezanům a zejména list Kolosanům: *Maria je také všechno, co z Něj pochází. Slovo »Spoluvykupitelka« by mohlo tento původ zastíňovat. Dobrý úmysl je tak vyjádřen nesprávným způsobem.*“

Vyjádření sv. Jana Pavla II. k roli Marie jako Spoluvykupitelky

Papež sv. Jan Pavel II. použil slovo Spoluvykupitelka celkem sedmkrát:

1) 10. prosince 1980 na konci generální audiece při pozdravu skupiny nemocných:

„*Milí nemocní, také vás vyzývám, abyste směřovali myšlenky vroucí oddanosti k Marii, radosti našich srdcí, těšitelce v každém utrpení. I když jsme zkoušeni bolestí, nemůžeme se přestat radovat z našeho Boha, který nás oděl rouchem spásy a pláštěm svatosti, abychom mohli proměnit naše utrpení v milující oběť, napodobující Pannu Marii **Spoluvykupitelku**. Kéž vás Maria živí prožitky klidu a naděje a posílí požehnání, které vám předávám celým svým srdcem.*“

2) 8. září 1982 také pro skupinu nemocných:

„*Také vám, drazí nemocní, posílám své láskyplné slovo a pozvání k radosti z narození Neposkvrněné Matky Boží. Maria, i když byla počatá a narodila se bez poskvrny hříchu, podílela se obdivuhodně na utrpeních svého Božího Syna, a tak se stala **Spoluvykupitelkou** lidstva. Dobře víte, že bolest spojená s bolestí Vykupitele má velkou a nenahraditelnou spásnou hodnotu. Vnímejte pak neocenitelnou vzácnost vaší velké úlohy, pro kterou vám vyprošuji útěchu Marie, která je nejhlubší radostí připravenou pro vás jejím nejčistším mateřským srdcem.*“

3) 4. listopadu 1984 v místě narození sv. Karla Boromejského:

„*O Panně Marii – **Spoluvykupitelce** – se sv. Karel vyslovuje s jedinečně odhalujícím důrazem. V komentáři ke ztrátě dvanáctiletého Ježíše v chrámu rekonstruuje vnitřní dialog, který by se mohl odehrávat mezi*

matkou a synem, a dodává: »Budeš snášet mnohem větší bolesti, ó požehnaná Matko, a budeš žít dál, ale život bude tisíckrát horčí než smrt. Uvidíš svého nevinného Syna vydaného do rukou hříšníků [...] Uvidíš ho krutě ukřížovaného mezi zloději; uvidíš jeho svatý bok probodený krutým kopím, a nakonec uvidíš jeho prolitou krev. A přesto nebudeš moci zemřít!« (Homilie v milánské katedrále v neděli po Zjevení Páně r. 1584)“

4) 31. ledna 1985 během homilie v mariánské svatyni Panny Marie úsvitu (Alborada) v Guayaquilu v Ekvádoru:

„Evangelium nemluví o zjevení se vzkříšeného Ježíše Panně Marii. V každém případě, protože byla těsně spojena s křížem svého Syna, musela mít také privilegovanou zkušenost s jeho vzkříšením. Mariina **spoluvykupitelská** role nekončila oslavením Syna.“

5) 31. března 1985 těsně před modlitbou Anděl Páně:

„Naše touha může velkoryse reagovat na touhu Spasitele pod záštitou Marie, **Spoluvykupitelky**, ke které vznášíme modlitby s mocnou silou.“

6) 24. března 1990 během projevu předneseného skupině dobrovolníků, kteří pracují s nemocnými:

„Kéž vám nejsvětější Panna Maria, **Spoluvykupitelka** lidstva, která je vždy po boku svého Syna, vždy dodá odvahu a důvěru! A ať vás provází mé požehnání, které vám nyní udělím celým svým srdcem!“

7) 6. října 1991 během modlitby Anděl Páně při příležitosti 600. výročí kanonizace svaté Brigity:

„Jak rozhodující byla přítomnost Panny Marie v asketické a misijní cestě svaté Brigity! Lásky k Panně byla tajemstvím jejího horlivého svědectví a jejího trvalého následování Vykupitele. Brigita vzhlížela k Marii jako ke vzoru a opoře v různých okamžicích svého života. Aktivně hlásala božské privilegium Neposkvrněného početí Panny Marie. Rozjímal o Mariině neobyčejném poslání jako Matky Spasitele. Utíkala se k ní jako k Neposkvrněné, Bolestné a **Spoluvykupitelce**, a vyzdvihla její jedinečnou roli v historii spásy a v životě křesťanského lidu. Svěťice podotýká: »Jako magnet k sobě přitahuje ocel, stejně tak blahoslavená Panna Maria přitahuje srdce.«“

C) SESTRA LUCIE OD JEŽÍŠE A MARIINA NEPOSKVRNĚNÉHO SRDCE

Než budeme pokračovat v rozhovoru o myšlenkách papežů týkajících se této otázky, pohledme na to, co řekla sestra Lucie z Fatimy na téma Spoluvykupitelky.

Je důležité říci, že sestra Lucie byla mystická duše a jako každý mystik, který píše o svých zkušenostech s velkou pokorou, ponechala interpretaci církevní autoritě, jak uvádí v knize *Výzvy fatimského poselství*, v kapitole 12. nazvané *Výzva k denní modlitbě růžence*: „Proto říkám jen to, co si myslím, a jak jsem tomu všemu rozuměla. Ve skutečnosti ponechám veškerou interpretaci významu poselství svaté církvi, protože to církvi náleží; proto se pokorně a ochotně podřídím všemu, co bude chtít říci, opravit, doplnit nebo prohlásit.“

Při rozjímání svatého růžence nám sestra Lucie nabízí nádherné rozjímání o čtvrtém radostném tajemství Obětování Páně v chrámu, kde je Panna Maria představena jako Spoluvykupitelka. Pojetí spojení Panny Marie s jejím Synem při obětování Otci skrze ruce Panny Marie a při obětování Marie skrze Ježíše Otci je jasné:

„Tím, že plní toto přikázání, aby obětovala svého prvorozeného v chrámu a byl tak obětován Pánu, plní Maria zároveň poslání, které jí Bůh svěřil, poslání Spoluvykupitelky lidstva. Maria zná Písmo svaté, a tak ví, že její Syn je předurčen k tomu, aby se stal smírnou obětí za hříchy lidí a obětí chvály nabídnutou Bohu [...] Maria ví, že toto proroctví se má naplnit v osobě jejího Syna, ví, že byl poslán Bohem, aby vykonal dílo našeho vykoupení. Je daleko od toho, aby ho chtěla zachránit před takovou bolestí a utrpením. Vezme jej do svých neposkvrněných rukou, přinese do chrámu a svými panenskými rukama jej položí na oltář, aby jej kněz mohl nabídnout věčnému Otci jako smírnou obět a obět chvály. Zde Maria nejen obětuje svého Syna, ale odevzdává se Kristu, protože Ježíš přijal své tělo a krev od Marie; tak se nabízí v Kristu a s Kristem Bohu jako Spoluvykupitelka lidstva.“

V tomto tajemství je předem připravena oběť Ježíše Otci na Kalvárii. Je to stejná oběť, která se uskutečňuje během mše svaté. Mariiny ruce jsou jako patena, na které je obětován Boží Syn jako oběť ke spáse lidstva.

V tomto tajemství Obětování Ježíše jsou neposkvrněné ruce Mariiny první patenou, na kterou Bůh umístil první Hostii; a z této pateny Jej vzal sloužící kněz Jeruzalémského chrámu, aby Jej umístil na oltář a nabídl Ho Otcí jako to, co mu dluží, a jako oběť Bohu milou. Zde je to zatím jen symbol, ale později přijde skutečné obětování, kdy bude na Kalvárii završena skutečná oběť vykoupení.“

Stručná zpráva o žádosti k modlitbě svatého růžence:

V knize Giuseppa de Carliho *Poslední tajemství Fatimy* v rozhovoru s kardinálem Tarcisiem Bertone, s předmluvou papeže Benedikta XVI., je kapitola nazvaná *Růženec a liturgie*, kde se uvádí, že sestra Lucie požádala papeže Jana Pavla II., aby prohlásil růženec za liturgickou modlitbu. Kardinál Bertone řekl, že uvedla důvody své žádosti a citoval její slova: „*Růženec je nejkrásnější modlitba, kterou nás naučilo Nebe. Více než kterákoli jiná modlitba nás vede k lepšímu poznání Boha a jeho spasitelného díla.*“ Avšak kardinál říká: „*Řekl jsem, že její žádost byla dobře zdůvodněná. To však neznamená, že by to liturgiky přesvědčilo. Tito liturgikové se však rozhodli nevěnovat přílišnou pozornost jednoduchým a rozumným důvodům, které sestra Lucie předložila, a rozhodli se nepřijmout její žádost, aby se růženec stal liturgickou modlitbou.*“ Nicméně však to vedlo papeže sv. Jana Pavla II. k vyhlášení *Mimořádného roku růžence* a k obohacení této mocné modlitby o tzv. *Tajemství světla*. Je zřejmé, že v církvi jsou ti, kteří nechtějí vyslyšet to, co Nebe žádalo skrze tuto skromnou sestru, která byla věrohodnou mystickou duší, jíž Bůh zjevil tajemství Neposkvrněného Srdce Panny Marie ve zjeveních 13. června 1917 ve Fatimě, 10. prosince 1925 v Pontevedra a 13. června 1929 v Tuy.

Zpět k tématu spoluvykupitelství

Podle dotazovaného kardinála bylo další žádostí sestry Lucie také zveřejnění knihy, kterou napsala: *Výzvy fatimského poselství*. Kardinál Bertone říká: „*Jednou z hlavních myšlenek knihy sestry Lucie je, že by měla církev uznat Pannu Marii za Spoluvykupitelku lidstva.*“ V 10. kapitole knihy nazvané *Výzva k účasti na Eucharistii* sestra Lucie vysvětluje modlitbu uctívání a zadostiučinění Nejsvětější Trojici, kterou naučil Anděl Portugalska tři malé pasáčky a při rozjímání evangelia si uvědomuje, že tam existuje silné propojení. Pro sestru Lucii intimní a hluboká jednota mezi Ježíšem a Marií, která začala vtělením a vyvrcholila na Kalvárii, pokračuje v tajemství Mariina spoluvykoupení. Kristus zůstává ve středu spásného tajemství a spojení Matky s Ním se stává vzorem pro všechny pokřtěné, aby žili tajemství vykoupení: „*V tichu našich kostelů se Kristus nepřetržitě obětuje Otcí jako oběť za nás; zapomenutý, opovrhovaný, zraňovaný, skromný a chudý, zůstává vězněm v našich svatostáncích. Poselství nás stále vyzývá, abychom obětovali Nejsvětější Trojici oběti na našich oltářích jako náhradu za všechny hříchy, kterými je urážena. A náš osobní podíl? Je to naše pokorná modlitba, naše chabé drobné činy sebezapření, které musíme sjednotit s modlitbou a obětí Ježíše Krista a Neposkvrněného Srdce Panny Marie jako zadostiučinění a pro spásu našich bratří a sester, kteří se vzdálili od pravé cesty vedoucí k životu. V této chvíli se ptám sama sebe: Když zásluhy a modlitby Ježíše Krista stačí k tomu, aby se svět napravil a byl zachráněn, proč poselství apeluje na zásluhy Neposkvrněného Srdce Marie a vyzývá nás, abychom se modlili, obětovali a nabízeli nápravu? Musím říct, že nevim! Ani nevím, jak by mi to církevní teologové vysvětlili, kdybych se jich na to zeptala. Ale modlila jsem se a přemýšlela jsem nad touto otázkou. Otvírám evangelium a vidím, že Ježíš Kristus od samého začátku spojil své vykupitelské dílo s Neposkvrněným Srdcem té, kterou si vybral za svou matku. Dílo našeho vykoupení začalo ve chvíli, kdy Slovo sestoupilo z nebe, aby přijalo lidské tělo v lůně Panny Marie. Od té chvíle, po dalších devět měsíců, byla Kristova krev krví Marie, proudící z jejího Neposkvrněného Srdce, a Srdce Kristovo bilo v harmonii se Srdcem Panny Marie. A můžeme se domnívat, že touhy a snahy Srdce Panny Marie byly zcela ztotožněny s touhami a snahami Srdce Ježíšova. Mariino myšlení se ztotožnilo s Kristovým a láska v Srdci Marie byla láskou v Srdci Krista k Otcí a ke všem lidským bytostem; na počátku prošlo celé dílo vykoupení Neposkvrněným Srdcem Panny Marie prostřednictvím jejího úzkého intimního spojení s Božským Slovem, protože Otec svěřil svého Syna Marii a uzavřel ho na devět měsíců do jejího čistého panenského lůna – a to všechno se stalo, aby se naplnilo to, co Pán řekl ústy proroka: »Hle, panna počne a porodí syna, a dají mu jméno Emmanuel (což znamená Bůh s námi).« (Mt 1,22–23; Iz 7,14) A protože se Maria z vlastní svobodné vůle zcela otevřela tomu, co v Ní Bůh chtěl uskutečnit, řekla andělovi: »Hle, jsem služebnice Pána, ať se mi stane podle tvého slova.« (Lk 1,38) S ohledem na toto všechno a podle Božího záměru se Maria stala*

spolu s Kristem Spoluvykupitelkou lidstva. Je to tělo přijaté z Marie, které se v Kristu stává obětí obětovanou za spasení lidstva; je to krev přijatá od Marie, která cirkuluje v Kristových žilách a která proudí z Jeho Božského Srdce; je to stejné tělo a stejná krev, přijaté od Marie, které jsou nám dávány pod způsobou chleba a vína jako naše každodenní jídlo, aby v nás posílily život milosti, a tak pokračovaly v nás, členech mystického Kristova těla v Jeho spásonosném díle pro spásu každého a všech do té míry, do jaké se každý drží Krista a spolupracuje s Kristem.“

Název 13. kapitoly téže knihy zní: *Výzva k úctě k Neposkvrněnému Srdci Panny Marie*. V této kapitole sestra Lucie ukazuje, jak je Neposkvrněné Srdce Marie v jednotě se Srdcem Kristovým. „Je to nejdokonalější spojení, které může existovat mezi dvěma bytostmi. Otec, který započal dílo spásy skrze tajemství Vtělení, je dokončí na Kalvárii přijetím oběti Syna, která se odehrává společně s utrpením Marie. Je to jediná oběť, která byla Otcí nabídnuta za vykoupění lidstva.“ [...] „Bůh započal dílo našeho vykoupění v Srdci Marie, díky jejímu fiat: a Maria řekla: »Hle, jsem služebnice Páně, ať se mi stane podle tvého slova.« (Lk 1,38). »A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi.« (Jan 1,14) A tak v nejužším možném spojení mezi dvěma lidskými bytostmi započal Kristus s Marií dílo naší spásy. Tlukot Srdce Kristova je tlukotem Srdce Panny Marie, Kristova modlitba je modlitbou Mariinou, Kristova radost je radostí Panny Marie; Mariino fiat pokračovalo tím, že Kristus přijal Tělo a Krev, které jsou obětovány a nabídnuty za spásu světa. Proto je Maria, spojená s Kristem, Spoluvykupitelkou lidstva. S Kristem v lůně, s Kristem v náručí, s Kristem v Nazaretu, v jeho veřejném životě; s Ježíšem Kristem vystoupala na Kalvárii a trpěla s Ním, přijímala do svého Neposkvrněného Srdce poslední utrpení Krista, jeho poslední slova, jeho poslední agonii a poslední kapky Jeho krve, aby je nabídla Otcí.“

Kardinál Bertone znovu ukazuje, že stejně jako někteří liturgikové měli potíže s přijetím modlitby růžence jako oficiální liturgické modlitby církve, tak stejný problém nastal v otázce nauky o Mariině spoluvykupitelství. Kongregace pro nauku víry a Papežská mezinárodní mariánská akademie již poukázaly na některé kritické body ohledně jejího dopadu na ekumenismus.

Vyjádření odlišné, ale stejného významu

Ačkoli Sv. otec František o svátku Panny Marie Guadalupské 12. 12. 2019 řekl, že myšlenka vyhlásit blahoslavenou Pannu Marii za Spoluvykupitelku je pošetilost, zdá se, že během své homilie 1. 1. 2020 předkládá stejný obraz, jaký sestra Lucie použila ve své knize *Výzvy fatimského poselství*. Papež František vytváří paralelu mezi Pannou Marií a církví: „Zrozen ze ženy. Bible nám říká, že žena přichází na scénu na vrcholu stvoření, jako souhrn celého stvořeného světa. Protože Ona v sobě nese samotný účel stvoření: plození a zachování života, spojení se všemi potřebami, péče o všechno. Toto je obraz Matky Boží v dnešním evangeliu.“ Když slyšíme tato slova, vybaví se nám učení sv. Ireneje, který nazývá Pannu Marii novou Evou. Svätý otec pokračuje: „Text nám říká: »Maria však všechny ty věci uchovávala ve svém srdci a přemýšlela o nich.« (v. 19) Uchovávala v srdci radost z narození Ježíše a smutek z nedostatku pohostinnosti v Betlémě; lásku Josefa a úžas pastýřů; zaslíbení a nejistotu budoucnosti. Vše si uložila do srdce a ve svém srdci dala vše na správné místo, dokonce i těžkosti a obtíže. Ve svém srdci láskyplně dala vše do pořádku a vše svěřila Bohu. V evangeliu to Maria dělá podruhé: na konci tajemného Ježíšova života nám bylo řečeno, že »jeho matka uchovávala všechny tyto věci ve svém srdci« (v. 51) Toto opakování nás nutí uvědomit si, že »uchovávání v jejím srdci« nebylo něco příjemného, co Panna Maria občas udělala, ale něco vrozeného, pro ni přirozeného.“

To zní jako ozvěna u sestry Lucie, která říká, že Neposkvrněné Srdce Mariino bylo spojeno s Ježíšem: „A můžeme si myslet, že touhy Mariina Srdce byly zcela totožné s touhami Srdce Krista. Mariin ideál se stal stejným jako u samotného Krista [...] celé dílo vykoupění prošlo Neposkvrněným Srdcem Panny Marie, díky jejímu blízkému a intimnímu spojení s Božím slovem.“ (Sestra Lucie, *Výzvy fatimského poselství*, kap. 10)

Papež František ve své homilii dodal: „Zrozen ze ženy. Nově narozený Ježíš se zrcadlil v očích ženy, v tváři své matky. Od ní přijal první laskání; s ní si vyměnil první úsměvy. S ní začala revoluce něhy. Církev při pohledu na Ježíše je povolána, aby pokračovala v této revoluci. Také ona je, stejně jako Maria, žena i matka. Církev je žena a matka a v Panně Marii najde své charakteristické rysy. Vidí Marii Neposkvrněnou a cítí se povolána říkat ne hříchu a světskosti. Vidí Marii plodnou a cítí se povolána hlásat evangelium a rodit je v životech lidí. Vidí Marii jako matku a cítí se povolána přijímat každého muže a ženu jako syna nebo dceru.“ Tato slova připomínají nejen celou účast blahoslavené Panny Marie na spásném díle jejího Syna, ale

také jasně ukazují roli církve a každého z jejích dětí, které mají Pannu Marii jako příklad spolupráce s Kristem v jeho jedinečném spásonosném díle. Jak vidíme, i když slovo „spoluvykoupení“ není příliš vítáno, aby bylo vyhlášeno jako dogma víry, přesto myšlenka o jedinečné účasti Marie na spáse uskutečněné jejím Synem se promění v příklad pro každého jednotlivého člena tajemného těla církve. Zde můžeme uvést slova sv. Pavla: „*Ted' sice pro vás trpím, ale raduji se z toho, protože tím na svém těle doplňuji to, co zbývá vytrpět do plné míry Kristových utrpení; má z toho prospěch jeho tělo, to je církev.*“ (Kol 1,24) O kolik víc bychom mohli bez nadsázky říci o utrpení Panny Marie během celého jejího života, které vyvrcholilo obětí jejího Syna na kříži!

Před dokončením této úvahy na téma Mariina spoluvykupitelství v díle spásy vraťme se ke slovům II. vatikánského koncilu a ke slovům velkého svatého Jana Pavla II. (Lumen Gentium 56): „*Otec milosrdenství si přál, aby vělení předcházelo přijetí té, která byla předurčen k tomu, aby byla Matkou Jeho Syna, aby stejně tak, jako žena přispěla k smrti, tak i žena aby přispěla k životu. [...] Svatí otcové ji proto správně považují za Boží nástroj, a to nejen pasivním způsobem, ale jako svobodně spolupracující na díle lidské spásy skrze víru a poslušnost. Protože, jak říká sv. Ireneus: »Její poslušnost se stala příčinou spásy pro ni samotnou i pro celé lidstvo.« Proto nemálo z dávných otců rádo při svém kázání hlásalo: »Uzel neposlušnosti Evy byl rozvázán Mariinou poslušností; to, co panna Eva svázala skrze svou nevěru, Panna Maria rozvázala svou vírou.«*“

(LG 58): „*Tímto způsobem požehnaná Panna postupovala na své cestě víry a věrně vytrvala ve spojení se svým Synem až na kříž, pod kterým v souladu s Božím plánem stála a nesmírně trpěla se svým jednorozeným Synem, spojujíc své mateřské srdce s Jeho obětí, a láskyplně souhlasila s obětí, kterou přinesla.*“

Svatý papež Jan Pavel II.

V apoštolském dopise *Salvifici Doloris* z 11. února 1984 píše:

„*Je obzvláště potěšující konstatovat – a také přesně v souladu s evangelií a historií –, že po boku Krista, na prvním a nejvýznamnějším místě je vždy jeho Matka skrze příkladné svědectví, které nese po celý svůj život k tomuto konkrétnímu evangeliu utrpení. V ní byla mnohá intenzivní utrpení nashromážděna tak propojeným způsobem, že nebyla jen důkazem její neotřesitelné víry, ale také přispěla k vykoupení všech. Ve skutečnosti od chvíle důvěrného rozhovoru s andělem začala ve své misi jako matka vidět »svůj osud«, který se jedinečným a neopakovatelným způsobem podílí na samotném poslání jejího Syna. A velmi brzy to potvrdila v událostech, které doprovázely narození Ježíše v Betlémě, a v posvátných slovech letitého Simeona, když mluvil o ostrém meči, který pronikne její duši. K dalšímu potvrzení došlo při útěku s Josefem a Ježíšem do Egypta, který způsobilo kruté rozhodnutí Heroda. A opět musela sdílet s pronikavou vnímavostí všechny události skrytého i veřejného života svého Syna. Bylo to na Kalvárii, kde kromě Ježíšova utrpení také Mariino utrpení dosáhlo intenzity, kterou si z lidského hlediska nedokážeme vůbec představit. Avšak toto záhadné utrpení bylo nadpřirozeně plodné pro vykoupení světa. Její výstup na Kalvárii a její místo pod křížem, spolu s milovaným učedníkem, byly zvláštním druhem podílení se na vykupitelské smrti jejího Syna. A slova, která slyšela z jeho rtů, byla jakýmsi slavnostním předáním tohoto evangelia utrpení, aby mohlo být hlášáno celému společenství věřících. Jako svědkyně utrpení svého Syna svou přítomností a jako ta, která toto utrpení se soucitem sdílela, nabídla Maria jedinečný přínos evangeliu utrpení tím, že v očekávání ztělesnila to, co svatý Pavel vyjádřil v citaci výše. Maria má skutečně právo tvrdit, že »dokončí ve svém těle« (v srdci) »co chybí doplnit ke Kristovu utrpení.«*“

Na generální audienci 9. dubna 1997, nazvané Mariina jedinečná spolupráce, sv. Jan Pavel II. nepoužil výraz „spoluvykupitelka“, ale v duchu II. vatikánského koncilu upřednostňoval označit Matku Páně slovem „spolupracovnice“. Po přečtení textu se zdá, že i navzdory změně terminologie zůstává význam stejný. S odkazem na tradici říká: „*Svatý Augustin už dal blahoslavené Panně titul »spolupracovnice ve vykoupení« (srov. De Sancta Virginitate, 6; PL 40, 399), což je titul, který zdůrazňuje Mariino společné, ale podřízené konání s Kristem Vykupitelem.*“ Později objasňuje zřejmou úlohu osoby Marie v díle spásy, které uskutečnil její Syn Ježíš (podřízenost matky synovi): „*Někteří se obávali, že by mohla existovat touha postavit Marii na stejnou úroveň s Kristem, ve skutečnosti církevní učení jasně rozlišuje mezi Matkou a Synem v díle spásy a vysvětluje podřízenost požehnané Panny tím, že je spolupracovnicí vykupitele.*“ Poté předkládá hledisko,

kteřé mu bylo velmi drahé a které několikrát přednesl za doby svého magisteria, tj. účast a spolupráce pokřtěných, členů tajemného těla Kristova, na spásné roli Krista. Kromě toho, že apoštol Pavel říká: „...jsme Boží spolupracovníci“ (1Kor 3,9), prosazuje skutečnou možnost, aby člověk spolupracoval s Bohem. Spolupráce věřících, která zjevně vylučuje jakoukoli rovnost s ním, je vyjádřena ve zvěstování evangelia.

„Je zde zřetelný rozdíl mezi spoluprací na díle spásy pokřtěných, ke kterému dochází až po spásonosné kalvarské události, a spoluprací Matky Spasitele, která se účastní během díla spasení, kdy zůstává zcela sjednocena se svým Synem. Pojem »spolupracovnice«, který se vztahuje na Marii, nabývá konkrétního významu. Spolupráce křesťanů na spáse probíhá po události na Kalvárii, jejíž plody se snaží šířit modlitbou a obětí. Avšak Maria spolupracovala během samotné spásonosné události, a to v roli Matky; její spolupráce se týká celého Kristova díla spásy. Ona sama byla tímto způsobem spojena s vykupitelskou obětí, která získala spásu celému lidstvu. Ve spojení s Kristem a Jemu podřízena, spolupracovala na získání milosti spásy pro celé lidstvo.“

ZÁVĚR

Základní tezí křesťanské nauky o vykoupení (soteriologie) je pravda, že jediným Vykupitelem je Ježíš Kristus. Spásné dílo Kristovo je jedno. Můžeme říci, že role Marie jako „Spoluvykupitelky“ je založena na utrpení, které se stává mateřskou obětí, naplněnou svou šíří a hloubkou. Tato spásonosná bolest, která je výsledkem patření na utrpení Syna (zatčení, bičování, probodění, krveprolití), která jí způsobuje větší hořkost než smrt, byla již předznamenána v události nalezení dvanáctiletého syna Ježíše v chrámu. Maria dokázala proměnit své utrpení a bolest v obětí plnou lásky. Bolest, která je spojena se Spasitelovou bolestí, získává velkou, nenahraditelnou spasitelnou hodnotu. Proto také její role „Spoluvykupitelky“ spočívá v obdivuhodné účasti na utrpení Syna. Maria se na Kalvárii spojila s obětí svého Syna. Zvláštním způsobem spolupracuje na Jeho vykupitelské Oběti. Není to jen otázka těla a krve a přirozené lidské náklonnosti. Mariina přítomnost u kříže ukazuje její odhodlání k úplné účasti na vykupitelské oběti svého Syna. Maria se chtěla plně podílet na Ježíšově utrpení, protože neodmítla meč prorokovaný Simeonem (Lk 2,35) a přijala s Kristem tajemný plán Otce. Byla první účastnicí této oběti a navždy zůstane dokonalým vzorem pro všechny, kteří se chtějí bezvýhradně přidat k jejímu příkladu. Její oddanost vykupitelské oběti Syna je uskutečněna účastí na Jeho utrpení a spojením její mateřské bolesti s Kristovou kněžskou obětí. V apoštolském dopise *Salvifici Doloris* o spásné hodnotě utrpení zdůrazňuje sv. Jan Pavel II. podíl Marie na díle spásy: „V ní byla mnohá a intenzivní utrpení shromážděna tak propojeným způsobem, že nebyla pouze důkazem neotřesitelnosti její víry, ale také příspěvkem k vykoupení lidstva. [...] Kromě Ježíšova utrpení dosáhlo na Kalvárii Mariino utrpení tak velké intenzity, že si ji z lidského hlediska jen těžko dokážeme představit. Bylo však tajemně a nadpřirozeně plodné pro vykoupení světa. Její výstup na Kalvárii a její postavení se pod kříž spolu s milovaným učedníkem byly zvláštním druhem sdílení vykoupení smrtí jejího Syna.“

Můžeme tedy potvrdit, že církev nepopírá, ale spíše potvrzuje tuto teologickou a duchovní pravdu o jedinečné účasti a spolupráci blahoslavené Panny Marie na vykupitelském díle, které uskutečnil její Syn a náš Spasitel, náš Pán Ježíš Kristus.

Církev považuje za nesnadné vyhlásit toto nové dogma, protože by tak mohla vzniknout další překážka v ekumenickém dialogu, ale neopomíjí v rámci katolické nauky potvrdit roli, kterou hrála Matka Páně ve spáse všech lidí. Ona, celá krásná, počatá bez poskvrny prvotního hříchu, vykoupená při početí, a proto zcela Neposkvrněná, byla v očekávání zásluh jejího Syna, vybrána jako Matka Boží, a díky jedinečnému privilegii bylo také zachováno její panenství před porodem, během něho a po porodu. Bůh si ji vyvolil, aby skrze svou pokoru a poslušnost mohla napravit neposlušnost a pýchu první ženy, Evy. Díky těmto privilegiím a ctnostem Bůh vybral Matku Páně, aby stála u paty kříže, obětovala Otcí tělo a krev svého Syna a skrze Něho se obětovala v jediné oběti lásky pro vykoupení lidstva. Stala se proto Matkou a prostřednicí všech milostí, které jsou nám dány z Otcova srdce pro zásluhy Synovy oběti skrze Ducha lásky, který se s ní spojil a s ní zůstává navždy jako v dokonalém svatostánku.

Don Antonio Carvalho